

SECTION 3. History

Goncharenko Anatoliy Volodymyrovych
PhD (History), Associate professor
Sumy National Agrarian University
Sumy, Ukraine

TRANSATLANTIC POLICY OF THE USA, 1998–2001

Гончаренко Анатолій Володимирович
кандидат історичних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет
Суми, Україна

ТРАНСАТЛАНТИЧНА ПОЛІТИКА США, 1998–2001 РР.

Abstract: This article examines the evolution of US-European relations in 1998–2001. It is characterized reasons of the interdependence of both countries on cooperation in the international relations. It deals of partnerships between the US and the EU on the development of transatlantic relations.

Keywords: the USA, the EU, transatlantic policy, international relationships.

Анотація: У статті досліджується еволюція американо-європейських відносин у 1998–2001 рр. Охарактеризовані причини взаємозалежності двох гравців міжнародної політики в різних напрямках співпраці у міжнародних відносинах. Висвітлено позитивний вплив партнерства між США та ЄС на розвиток трансатлантичних відносин.

Ключові слова: США, ЄС, трансатлантична політика, міжнародні відносини.

Після укладення Трансатлантичної декларації 1990 р. і «Нового трансатлантичного порядку денного» (The New Transatlantic Agenda – NTA) у грудні 1995 р. наступним важливим етапом у розвитку трансатлантичного співробітництва став Лондонський саміт, що відбувся в травні 1998 р. Під час цього міжнародного форуму сторони домовилися про поглиблення відносин у торговельно-економічній сфері. Головним його підсумком стало підписання Угоди про трансатлантичне економічне партнерство, яке охоплює сферу двосторонніх і багатосторонніх торговельних відносин, включаючи питання лібералізації міжнародної торгівлі в рамках СОТ [6].

Крім того, було прийнято рішення про розширення контактів на неурядовому і парламентському рівнях у формі постійно діючих діалогових структур: Трансатлантичний бізнес-діалог, Трансатлантичний діалог споживачів, Трансатлантична мережа консультацій щодо політичних питань, Трансатлантичний діалог щодо проблем охорони навколишнього середовища та Трансатлантичний діалог представників вищих органів законодавчої влади.

Нові діалогові структури дозволили залучити до обговорення проблем трансатлантичної співпраці парламентарів, представників бізнесу, експертів неурядових організацій і сформувати трансатлантичне лобі.

«Scientific development prospects»

США та ЄС, поділяючи відповідальність за утвердження стабільності, об'єдналися з метою спільного формування свого міжнародного оточення. Європейські інститути вдаються до міжнародного права і допомоги міжнародних інститутів, особливо ООН, реформу яких вони активно підтримують; включаючи і реформу Ради Безпеки ООН, яка, змінюючи розподіл постійних місць, має своєю метою змінити «дипломатичний баланс» під егідою Ради Безпеки. Підсумковою ж метою є внесення «інтенсивної координації» в сфері «кризової» і «превентивної» дипломатії.

«Трансатлантична економічна рада» і «Трансатлантична парламентська рада» пропонують трансформувати «трансатлантичний діалог законодавців» з метою створення «Трансатлантичної асамблеї». Ця асамблея буде створена з рівного числа депутатів Конгресу США і Європейського парламенту і працюватиме над створенням «рамкового законодавства» щодо усіх питань, що стосуються поглиблення інтеграції «трансатлантичного ринку» [1, с. 88].

У контексті обговорення подібного і відмінного між двома частинами Західного світу як суб'єктів світової політики дискусія розгорнулася навколо питань, чи зберіглася у США потреба в союзі з Західною Європою після холодної війни і навіщо Західна Європа «була потрібна» Сполученим Штатам. Домінуючі позиції у цій дискусії у 1990-х рр. займали прихильники тісного трансатлантичного союзу [4, с. 136-142].

Другий напрямок дискусії стосувався ставлення США до консолідації європейського центру сили у світовій політиці і прискореного розвитку проєктів зовнішньополітичної та оборонної самостійності Західної Європи на початку 90-х років ХХ ст. Американськими експертами та офіційними особами висувався цілий спектр оцінок цих процесів – від стурбованості і закликів до протидії їм та заохочення самостійності і посилення Західної Європи.

«Програмує партнерство» у відносинах США з західноєвропейськими союзниками почало формуватися в перший термін президентства Б. Клінтона у США у 1993–1997 рр. і набуло виразних контурів під час другого терміну в 1997–2001 рр. Сутність даної стратегії полягала у діях, спрямованих на випереджальне встановлення кола проблем, що визначають спектр і спрямованість спільних дій США з державами-об'єктами даної стратегії [2, с. 68-76].

Реалізація стратегії «програмуєчного партнерства» вимагала переваги зовнішньополітичних цілей над цілями союзників, а в ідеалі – отождолення тих і інших при повній перевазі перших. Така конвергенція цілей на західноєвропейському напрямку досягалася як завдяки збігу інтересів США та ЄС в ряді областей, так і «інструментально» за допомогою, по-перше, випереджаючого зовнішньополітичного планування США у порівнянні з механізмами вироблення зовнішньої політики союзників і внесення в політичний дискурс ідей і концепцій, розробка або застосування яких на практиці відповідає зовнішньополітичним цілям США; по-друге, традиційних методів впливу американської дипломатії на союзників; по-третє, вмілого використання спільних з союзниками цінностей (демократія, політичний плюралізм, ринкова економіка, права людини тощо), які вимагають спільних дій; по-четверте, надання союзникам матеріальних ресурсів (озброєнь, військової інфраструктури, високих технологій), а також інформації.

Разом з тим, дана стратегія не передбачала повного і беззастережного підпорядкування західноєвропейських держав, інтересам Вашингтону. При

врахуванні домінуючих сконцентрованих економічних можливостей США ставали допустимими торговельні та валютно-фінансові розбіжності, навіть конкуренція між країнами і компаніями Західної Європи на світових ринків.

У 1998–2001 рр. концепція «програмуючого партнерства» дозволяла збільшувати зовнішньополітичні ресурси Сполучених Штатів; каталізуючи енергію союзників у вигідне для США русло і не допускати несприятливих для них сценаріїв дій інших суб'єктів міжнародних відносин; тримати під контролем або чинити сильний вплив на процес формування зовнішньої, військової та економічної політики країн-союзників [3, с. 653-656].

Здійснюючи цю стратегію, лідер, що володів «ключем» до проблеми (військово-технічними, економічними ресурсами, інформацією, рішучістю, найбільш ясним баченням шляхів вирішення внесеної ним же самим проблеми), отримував у свої руки важелі управління спільними з союзниками зусиллями не тільки по одній узгодженій проблемі, а й у ряді інших взаємозалежних сфер.

Ще на стадії підбору проблеми для Трансатлантичної декларації у відносинах з союзниками, пріоритет віддавався таким сюжетам, які були тісно пов'язані з іншими важливими для США сферами зовнішньополітичної активності, або виводили б союзників на нові проблеми, де лідерство США знову було гарантовано [5].

Таким чином, об'єктивний аналіз свідчить про складність для європейців, порівняно із США, прийняття стратегічних рішень, оскільки силовий потенціал ЄС не є централізованим, а міждержавний підхід у прийнятті рішень в рамках другої та третьої опор ЄС послаблює можливості формування спільних позицій. Саме це робить американське втручання більш ефективним, в першу чергу, через механізми двосторонніх відносин з країнами-членами ЄС. В цьому плані розширення кількості членів ЄС є вигідним для США, оскільки підсилює його шанси впливати на прийняття рішень зсередини.

Література:

1. Гавриков Д. Европейский союз как территория противоречий / Д. Гавриков // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 12. – С. 88-96.
2. Громыко А. Цивилизационные ориентиры во взаимоотношениях России, ЕС и США / А. Громыко // Свободная мысль. – 2007. – № 8. – С. 68-76.
3. Десмонд Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Д. Десмонд; пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2006. – 696 с.
4. Загладин Н.А. США: общество, власть, политика / Н.А. Загладин. – М.: Русское слово, 2001. – 238 с.
5. Троицкий М. Концепция «программирующего лидерства» в евроатлантической стратегии США [Электронный ресурс] / М. Троицкий. – Режим доступа: https://www.academia.edu/3037645/Концепция_программирующего_лидерства_в_евроатлантической_стратегии_США.
6. Transatlantic Economic Partnership – Plan of Action, May 18, 1998 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://useu.usmission.gov/transatlantic-economic-partnership-plan-action>.